

PATVIRTINTA

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro
direktoriaus 2021 m. birželio 11 d.
įsakymu Nr. CV-1-109

**LIETUVOS AGRARINIŲ IR MIŠKŲ MOKSLŲ CENTRO DARBUOTOJŲ
SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA ASMENIMS, DIRBANTIEMS ANT
KOPĖČIŲ NR. 17**

1.1. Dirbti aukštyje (ant kopėčių) gali asmuo, ne jaunesnis kaip 18 metų (toliau vadinama — darbuotojas), nustatyta tvarka priimtas į darbą, išklauses įvadinį darbuotojo saugos ir sveikatos, įvadinį priešgaisrinės saugos instruktavimą bei pirminį instruktavimus darbo vietoje, pasirašius instruktavimų registracijos žurnaluose. Asmuo turi būti pasitikrinęs sveikatą ir turėti asmens medicininę knygelę (apsk. F.048/a).

1.2. Darbuotojas turi laikytis vidaus darbo tvarkos taisyklių, saugoti savo ir nekenkti kitų darbuotojų sveikatai, nedirbti su techniškai netvarkingomis darbo priemonėmis, atlikti tik paskirtą darbą, neleisti dirbti pašaliniam asmenims, žinoti ir vykdyti šios instrukcijos reikalavimus.

1.3. Negalima dirbti neblaiviam ar apsvaigusiam nuo narkotikų, kitų toksinių medžiagų, sergant, vartojant stiprius raminamuosius vaistus. Pastebėjus neblaivų darbuotoją privalu nedelsiant pranešti padalinio vadovui ir imtis visų priemonių nelaimėi užkirsti.

1.4. Reikia žinoti ir vykdyti priešgaisrinės saugos reikalavimus. Nenaudoti gaisrų gesinimo priemonių kitiems tikslams.

1.5. Apie darbo metu gautas traumas ar pastebėjus kito darbuotojo traumavimą, kitus su darbu susijusius sveikatos sutrikimus, būtina nedelsiant pranešti padalinio vadovui ar jį pavaduojančiam asmeniui ir direktoriui, asmenims atsakingiems už darbo saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padaliniuose, Centro darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai.

**2. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ
POVEIKIO**

2.1. Galimi pavojingi ir kenksmingi veiksniai:

Pavojingas veiksnys	Galimos pasekmės	Veiksmai norint išvengti pavojaus
 Kritimas iš aukščio	Galimi įvairūs sužeidimai.	Palipimui naudoti tik stabilias, tvarkingas paaukštinimo priemones (kopėčias, lipynes, stumdomas pakylas). Dirbant aukštyje, būti atsargiu, dėvėti darbui skirtas asmenines apsaugos priemones (apsauginį šalną, tinkamą darbo avalynę ir pan.), naudoti apsauginį apraišą, esant galimybei įrengti apsauginius aptvarus.
 Krentantys daiktai, medžiagos	Galimi galvos, galūnių sužalojimai.	Daiktus, įrankius, priemones darbo vietoje sudėti taip, kad jie negalėtų nukristi.

Pavojingas veiksnys	Galimos pasekmės	Veiksmai norint išvengti pavojaus
  Darbo vietos, praėjimo kelių užkrovimas, užgriozdinimas daiktais, paslydimas, pargriuvimas	Galimi įvairūs sužeidimai, įvairaus sunkumo traumos: kaulų lūžiai, raumenų sistemos sužalojimai.	Nuolat palaikyti tvarką darbo vietoje, neužgriozdinti daiktais. Kur galima, siekiant išvengti užkliuvimo, kliūtis reikia pašalinti. Jei kliūtis pašalinti neįmanoma, reikia naudoti tinkamus barjerus ir/arba įspėjamuosius ženklus. Darbo vietoje grindų dangos turi būti neslidžios, sausos, lygios. Esant slidžioms grindims (laiptų, praėjimų), nedelsiant jas išvalyti. Dėvėti avalynę, pritaikytą prie darbuotojo darbo aplinkos.
 Elektros srovės poveikis	Galimos traumos, širdies darbo sutrikimas, mirtis.	Pačiam neremontuoti elektrinių įrankių, kirtiklių, jungiklių, kištukinių lizdų, nekeisti saugiklių.
Fizinė perkrova	Galimos traumos, raumenų patempimai	Nekelti vienam daiktų, krovinių, viršijančių leistiną krovinio kėlimo normą. Leidžiama nepavojinga vienkartinė keliamo ir pernešamo krovinio masė kartu dirbant kitą darbą ne daugiau kaip: vyrams - iki 30 kg; moterims - iki 10 kg. Jeigu svoris yra didesnis, kelti dviese ar naudoti kėlimo transportavimo mechanizmus.
Nepalankios meteorologinės sąlygos	Galimi įvairūs susirgimai, nušalimai, traumos.	Įvertinti meteorologines sąlygas, apsirengti tinkamus šioms sąlygoms darbo rūbus, avalynę.
Nepatogi darbo poza	Galimas nuovargis.	Nedirbti aukštyje pavargus. Esant nestabiliai psichoemocinei būsenai, būtina pailsėti, nusiraminti.
Nepakankamas darbo vietos apšvietimas	Didėja akių nuovargis, regos susilpnėjimas, galimos darbo klaidos.	Jeigu bendras apšvietumas yra mažesnis už nurodytą teisės aktuose, būtina papildomai naudoti kilnojamus šviestuvus.

2.2. Darbuotojas privalo:

2.2.1 pirmenybė teikiama kolektyvinėms apsauginėms priemonėms;

2.2.2 nepradėti dirbti be asmeninių apsauginių priemonių, kaip to reikalauja saugos darbe norminiai aktai, jas naudoti viso darbo proceso metu;

2.2.3 rūpestingai prižiūrėti ir naudoti pagal paskirtį asmenines apsaugines priemones, laiku pranešti darbdaviui arba jo įgaliotam asmeniui apie jų susidėvėjimą, užterštumą, netinkamumą naudoti, ir apie tai, kad baigiasi jų naudojimo terminas;

2.2.4 darbo įstatymo nustatyta tvarka atlyginti nuostolius, jeigu asmeninės apsauginės priemonės dėl darbuotojo kaltės dingo ar buvo sugadintos.

2.3. Atsižvelgiant į atliekamų darbų pobūdį arba jeigu asmeninė apsauginė priemonė susidėvėjo, suplyšo ar kitaip tapo netinkama naudoti, darbuotojas privalo pranešti apie tai padalinio vadovui ir darbuotojui nemokamai turi būti išduodamos naujos ar papildomos priemonės.

3. DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

3.1. Apsirengti ir susitvarkyti darbo drabužius, individualias saugos priemones (apsauginis šalmas, saugos diržas). Darbo drabužiai turi būti tvarkingi, visos saugos užsegtos. Apsauginis šalmas ir saugos diržas turi būti išbandyti, ant jų neturi būti įtrūkimų ar deformacijų. Kišenėse neturi būti aštrių ar dūžtančių daiktų.

3.2. Apžiūrėti darbo vietą, pašalinti iš jos nereikalingus daiktus.

3.3. Patikrinti darbo įrankius (kopėčias). Kopėčių atramos turi būti apsaugotos nuo slydimo;

3.4. Jei naudojamos sudedamos ar ištraukiamos kopėčios, atskiros jų dalys turi būti tvirtai sujungtos viena su kita ir fiksuotos;

3.5. Kopėčios turi būti išbandytos. Prie kopėčių turi būti pateikiama naudojimo instrukcija, su aiškiai pažymėta informacija apie gamintoją, kad jas būtų galima saugiai, ir sveikatai nepavojingu būdu, naudoti ir gabenti.

3.6. Apžiūrėti apatinius kopėčių galus. Susidėvėjusius guminius antgalius pakeisti naujais, o atšipusias smeiges išgaląsti.

3.7. Pastebėjus bet kokius trūkumus, pagal galimybes ir kompetenciją pašalinti juos arba pranešti padalinio vadovui, informuoti atsakingas Centro tarnybas.

4. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

4.1. Darbuotojas turi dirbti griežtai laikydamasis padalinio vadovo ar jį pavaduojančio asmens nurodymų, atlikti tik pavestus darbus ir užduotis, neužsiimti pašaliniais, su tiesioginėmis pareigomis nesusijusiais darbais.

4.2. Darbo vietą būtina išlaikyti švarią, tvarkingą, neužkrautą.

4.3. Kopėčios turi būti pakankamai ilgos, kad kyšotų virš paauskštinimo, ant kurio reikia užlipti.

4.4. Kopėčias reikia statyti ne didesniu kaip 75° kampu horizontalaus paviršiaus atžvilgiu.

4.5. Kopėčios turi būti statomos taip, kad jos stovėtų stabiliai, ant nejudančio, tvirto ir tinkamo dydžio pagrindo, kad skersiniai būtų horizontalioje padėtyje. Naudojamos taip, kad darbuotojai visada galėtų patikimai ant jų stovėti ir laikytis. Kai lipant kopėčiomis rankoje nešamas kroviny, jo svoris ir konfigūracija neturi trukdyti saugiai lipti ir laikytis.

4.6. Rekomenduojama naudoti tik ES standartų reikalavimus atitinkančias kopėčias.

4.7. Dirbti ant kopėčių leidžiama darbuotojui stovint ne aukščiau kaip ant trečio skersinio (pakopos) nuo viršaus.

4.8. Stovint ant kopėčių draudžiama:

4.8.1 dirbti užsilipus ant paskutinio arba priešpaskutinio aukščiausio skersinio, jeigu neįrengti turėklai ar atramos;

4.8.2 kelti ir nuleisti krovinį;

4.8.3 dirbti prie arba po veikiančiomis krovinių kėlimo mašinomis;

4.8.4 naudotis elektros ar pneumatiniais įrankiais;

4.8.5 įtempti laidus arba prilaikyti sunkias detales. Šiems darbams reikia naudoti pastolius ar kopėčias, kurių viršuje įrengta aptverta aikštelė;

4.8.6 perlpti į kitą lipinių pusę, nenusileidus nuo jų;

4.8.7 dirbti apsižergus kopėčias;

4.8.8 padavinėti dirbantiems viršuje detales ar įrankius, metant juos į viršų, o taip pat mesti juos į apačią;

4.8.9 vykdyti suvirinimo elektra ir dujomis darbus; dirbti stovint ant kopėčių daugiau kaip 5 m aukštyje, matuojant nuo pagrindo iki laiptelio ant kurio stovima. Atskirais atvejais galima leisti, kad lengvi darbai būtų atliekami ir didesniame aukštyje (pvz., keičiant elektros lemputę).

4.9. Pastatytas intensyvaus žmonių ar transporto judėjimo vietose, kopėčias reikia atitverti arba saugoti, kad atsitiktinai joms kritus nenukentėtų žmonės.

4.10. Jeigu kopėčias neįmanoma patikimai pastatyti ant lygaus kieto paviršiaus, kopėčių apačioje privalo stovėti jas prilaikantis darbuotojas. Apačioje laikantis kopėčias, darbuotojas turi būti su šalmu, kad atsitiktinai nukritęs instrumentas ar kitas daiktas jo nesužalotų.

4.11. Skečiamosios kopėčios - lipynės turi būti su įtaisais, neleidžiančiais joms savaime išsiskleisti. Grandines galima tvirtinti per vidurį, jei kopėčios yra mažiau nei 9 skersinių (pakopų).

4.12. Apatiniai pristatomųjų kopėčių galai turi baigtis aštriais metaliniais smaigaliais arba guminiiais antgaliais priklausomai nuo atraminio paviršiaus būklės ir medžiagos, o viršutiniai galai turi būti pritvirtinti prie stiprių konstrukcijų (pastolių, sijų, karkaso elementų ir pan.).

4.13. Aukštesnės kaip 5 m pakabinamosios metalinės kopėčios turi būti aptvertos metaliniais lankais su vertikaliais ryšiais ir gerai pritvirtintos prie konstrukcijų įrengimų.

4.14. Dirbant užsilipus ant kopėčių aukščiau kaip 1,3 m, reikia naudoti apsauginį diržą, kuris tvirtinamas prie statinio konstrukcijos arba prie kopėčių, jeigu jos gerai pritvirtintos prie stabilų konstrukcijų.

4.15. Draudžiama pristatomąsias kopėčias atremti į langų stiklą (vitriną).

4.16. Draudžiama naudoti dėžes, statines ir kt. kopėčių paaukštinimui, kaip atramas po kopėčiomis.

4.17. Pernešant kopėčias dviese, jos nešamos antgaliais atgal perspėjant sutiktuosius, kad saugotųsi. Jeigu kopėčias perneša vienas darbininkas, jos laikomos pasvirusios taip, kad priekinis viršutinis galas būtų ne mažiau kaip 2 m virš žemės.

4.18. Jeigu kopėčios statomos ant grunto, jų apatiniai galai turi turėti aštrius plieninius antgalius, o jei statomos ant grindų, asfalto turi turėti guminius antgalius.

4.19. Įrankiai ir kiti darbuotojo naudojami reikmenys turi būti pririšti prie saugos diržo ar atramos, arba pritvirtinti taip, kad negalėtų nukristi.

4.20. Atliekantis darbus ant kopėčių privalo turėti darbinį krepšį rankiniams įrankiams, varžtams, veržlėms ir kt. nešioti.

4.21. Daiktus, reikalingus ant kopėčių dirbančiajam žmogui, reikia ne mėtyti, o kelti į viršų, pririštus prie virvės vidurio. Kad keliami daiktai nesūbuotų, antrąjį virvės galą turi laikyti apačioje stovintis darbuotojas.

4.22. Atliekant darbus lauke, lijdros, tiršto rūko, perkūnijos metu, pučiant 6 balų ir stipresniam vėjui, lyjant ar sningant, dirbti ant kopėčių draudžiama.

4.23. Nedirbti, jei darbo vieta nepakankamai apšviesta.

4.24. Kopėčių ilgis (aukštis) turi būti toks, kad darbininkas galėtų dirbti stovėdamas ant pakopos, esančios ne aukščiau kaip 1 m nuo viršutinio kopėčių galo.

4.25. Pastatytas kopėčias reikia viršuje dviejose vietose pririšti prie nejudamos konstrukcijos.

4.26. Jeigu negalima patikimai pritvirtinti viršaus, taip pat dirbant toje vietoje kur dažnai vaikšto žmonės, reikia, kad kopėčias prilaikytų kitas darbuotojas.

4.27. Jeigu kopėčias reikia remti į duris, duris būtina užrakinti. Jeigu to padaryti negalima, kopėčias turi prilaikyti kitas darbuotojas.

4.28. Ilgas kopėčias, kurios po lipančio ar dirbančio kojomis linksta, siūbuoja, reikia per vidurį sutvirtinti kitomis trumpesnėmis kopėčiomis arba lenta. Pernešamos kopėčios neturi būti ilgesnės kaip 5 m.

4.29. Aukštesnės kaip 1,3 m kopėčių aikštelės turi turėti aptvėrimus.

4.30. Perstumiamos kopėčios su ratukais turi turėti ratukų blokavimo (stabdymo) mechanizmą.

4.31. Nesilankstyti ant kopėčių, nes galima nukristi.

4.32. Negalima be padalinio vadovo žinios užleisti savo darbo vietą, darbo priemones, pareigų vykdymą kitam darbuotojui bei imtis darbų, nesusijusių su darbo užduoties vykdymu. Norėdamas laikinai pasitraukti iš savo darbo vietos, darbuotojas privalo pranešti apie tai padalinio vadovui.

5. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

5.1. Sutrikus darbo režimui arba įvykus avarijai, būtina darbus nedelsiant nutraukti, perspėti šalia dirbančius darbuotojus apie galimą grėsmę, pagal savo kompetenciją imtis priemonių rizikai pašalinti, nedelsiant pranešti apie susidariusią situaciją padalinio vadovui, asmenims atsakingiems už darbo saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padaliniuose, Centro darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos specialistams.

5.2. Darbuotojas, matęs nelaimingą atsitikimą darbe arba jo padarinius, privalo apie nelaimingą atsitikimą darbe nedelsdamas pranešti padalinio vadovui arba Centro direktoriui, asmenims atsakingiems už darbo saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padaliniuose, Centro darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos specialistams, suteikti nekentėjusiam pirmąją medicinos pagalbą, prireikus iškviešti gydytoją tel. 112.

5.3. Apie nelaimingą atsitikimą darbe, įvykusį profesinio mokymo įstaigos moksleiviui, aukštesniosios arba aukštosios mokyklos studentui per jų praktiką Centre, direktorius, asmenys atsakingi už darbo saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padaliniuose, arba Centro darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos specialistai privalo nedelsdami pranešti mokymo įstaigai, kurios atstovas turi teisę dalyvauti tiriant nelaimingą atsitikimą darbe.

5.4. Darbo vieta ir įrenginiai, kur įvyko nelaimingas atsitikimas, turi būti išsaugoti tokie, kokie buvo nelaimingo atsitikimo metu. Būtinai pakeitimai gali būti daromi, jeigu jų nepadarius kiltų pavojus aplinkinių sveikatai ir gyvybei, tačiau visa tai turi būti įforminta raštu, pagal galimybes nufotografuota ar nufilmuota.

5.5. Pastebėjus gaisrą, nedelsiant pranešti ugniagesiams tel. 112, iškviešti į gaisrą vadovaujančius darbuotojus, asmenis atsakingus už darbo saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padaliniuose, darbuotojų saugos ir sveikatos specialistus ir gesinti gaisro židinių turimomis gesinimo priemonėmis.

5.6. Nelaimingu atsitikimu kelyje į darbą ir iš darbo laikomas tik toks nelaimingas atsitikimas, kuris įvyko po darbo ar prieš darbo pradžią tiesioginiame kelyje tarp darbuotojo namų ir Centro. Apie tokį įvykį darbuotojas privalo kaip įmanoma greičiau informuoti savo tiesioginį vadovą, asmenis atsakingus už darbuotojų saugą ir sveikatą padalinyje, darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybą.

6. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

- 6.1. Surinkti gamybines atliekas, nuvalyti ir sutvarkyti darbo vietą.
- 6.2. Sudėti įrankius, inventorių, darbo drabužius į tam skirtą vietą.
- 6.3. Nusiplauti rankas šiltu vandeniu su muilu.
- 6.4. Apie pastebėtus avarinius gedimus, įvairius trūkumus pranešti padalinio vadovui, atsakingoms Centro tarnyboms.

Instrukciją parengė:

Darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos vadovas

Audrius Sasnauskas